

Het dilemma van de maand december 2010.

Kinderen in de kou?

door Jan van der Born

In “rondom om tien” viel ik in een hevige discussie over het op jonge leeftijd laten invriezen van eicellen door vrouwen, die de mogelijkheid open willen houden om op latere leeftijd alsnog te beslissen dat ze een kind willen. Vanuit de situatie van vrouwen gezien kan ik mij daar wel iets bij voorstellen. Geen geschikte partner, het starten van een carrière, deelnemen aan de arbeidsmarkt, niet afhankelijk willen zijn van het inkomen van een partner. In principe wilden deze vrouwen kinderen samen met een partner. Het invriezen van eicellen biedt echter heel veel andere mogelijkheden. Je kunt ook als vrouw besluiten alleenstaande moeder te blijven en gebruik te maken van een spermadonor. Maar ingevroren eicellen kunnen ook gedoneerd worden aan vrouwen die langs de natuurlijke weg geen kinderen kunnen krijgen.

Wat mij in deze discussies steeds weer opvalt is dat op een enkeling na er totaal niet gesproken wordt over de kinderen zelf, behalve dat ze natuurlijk zeer gewenst zijn. Wat betekent het om oudere ouders te hebben, om niet te weten wie je biologische vader of moeder is, omdat eicel- en spermadonoren anoniem moeten blijven? Hoe zit het met je voorgeschiedenis? Maken volwassenen in allerlei tv-programma's zich niet druk en halen ze niet alles uit de kast om hun biologische ouders te achterhalen? Kinderen zonder geschiedenis, zonder een afkomst, die verder terug gaat dan de ouder of ouders waarbij ze opgroeien.

Iets heel anders. Havo- en vwo-scholieren missen praktijk. Dit blijkt uit een onderzoek van Hiteq, een kenniscentrum op het gebied van innovatie en techniek. Tweederde van de havo- en vwo- scholieren zegt meer vanuit de praktijk te willen leren. Ze willen liever iets gewoon uitproberen dan een instructie er over lezen. Ze vinden zichzelf doeners en willen meer praktische opdrachten. Dat moet Korczak en de voorvechters van het ervaringsleren deugd doen. Eerst ervaren en dan de theorie. Is dat niet de wereld waarin jongeren leven? Lezen ze eerst de instructie van hun mobiel, Ipod of Ipad? Ik heb het nog nooit gezien. En wat zeggen de docenten in het onderzoek? Ze bestempelen het beeld dat leerlingen van zichzelf hebben als 'onzin'. Havo- en vwo-leerlingen beginnen niet bij de praktijk, vertelden zij de onderzoekers; zij leren eerst theorie en 'bedwingen daarmee de praktijk'. Wel erkennen ze dat leerlingen precies willen weten wat ze eraan hebben om iets te leren.

Eerst de theorie dan de praktijk. Of eerst ga ik je als volwassene vertellen hoe de wereld in elkaar zit en dan ga jij dat voor mij in de praktijk bevestigen. Dat 'bedwingen' is hier een prachtig woord. Alleen bedwing je niet de praktijk, nee de leerling bedwingt zichzelf en dwingt zich in het aangereikte keurslijf. Niet voor niets had Korczak geen hoge dunk van de opvoedmores van volwassenen.

Voor beide hier geschetste situaties geldt dat kinderen zich hebben te schikken naar de theorie, de inzichten en daarmee belangen van de volwassenen. Zij hebben geen enkele invloed op het door volwassenen gecreëerde gesternte waaronder ze geboren worden. Ook op de didactische aanpak van leerkrachten hebben zij geen invloed. Nu kun je zeggen dat dat laatste te veranderen is. Laat jongeren ook een stem hebben in de wijze van kennisoverdracht. Ja maar, blijkt uit ander

onderzoek, jongeren willen alleen wat leuk is en waar ze wat aan hebben. Maar willen alleen jongeren dat? Wie hebben ze dat voorgeleefd? Hebben zij voor deze opvoeding gekozen? Moeten ze verstandiger, wijzer zijn dan hun ouders? Ja, soms zijn ze dat ook. Er is dus weldegelijk een link met het eerste voorbeeld. Eerst zijn wij, volwassenen, er en zetten vervolgens kinderen op de wereld, in een door ons gecreëerde samenleving. De eerste verantwoordelijkheid hoe we de maatschappij, de samenlevingsvormen en het onderwijs, inrichten ligt bij ons. Die verantwoordelijkheid impliceert dat de stem, het wezenlijke en unieke, van onze kinderen, daarin gehoord wordt, ook als ze nog niet geboren zijn.

Maar betekent het feit dat we de stem van kinderen altijd in onze keuzes en ons handelen laten doorklinken, dat wij onszelf als volwassenen moeten wegcijferen en ons aan de rechten van het kind ondergeschikt moeten maken? Heeft een vrouw geen recht haar leven naar eigen inzicht vorm te geven ook als ze kinderen wil? Zien leerkrachten niet veel beter dan de jongeren zelf in wat de beste manier is om je de stof eigen te maken? Hebben zij er geen recht op dat naar hun expertise en professionaliteit geluisterd wordt? Moeten kinderen en jonge mensen daar niet meer respect voor hebben?

Waar ligt de grens van wat kan en niet kan als het gaat om onze eigen wensen en behoeften geconfronteerd met het belang en het recht op een optimale ontwikkeling van onze kinderen? Is de dialoog waar Korczak en vele anderen op dit moment voor pleiten het juiste antwoord? Kan de dialoog, als we die elkaar voorleven, kinderen uit de kou houden? Zelfs nog voordat ze geboren zijn?